

MARKÓ KÁROLY, ID. (1793-1860)

Tivoli (Prokrisz halála) | *Tivoli (Death of Prokris)*, 1838

Olaj, vászon | Oil on canvas, 28,5 x 40,5 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: C. Markó 1838

Kezdő ár | Starting price: 4 600 000 Ft / 13 143 EUR
Becsérték: 6 000 000 – 8 000 000 Ft
Estimate: 17 143 – 22 857 EUR

AUKCIONÁLVA | AUCTIONED:

| BÁV 44. aukció, 1977. december, 202.tétel (*Táj mitológiai jelenettel* címen)

PROVENIENCIA | PROVENANCE:

| egykor Berényi Artúrné (Budapest) tulajdonában

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:

| BÁV 44. aukció, 1977. december, 202.tétel (*Táj mitológiai jelenettel* címen), reprodukálva a 41. oldalon

Markó Károly

Idősebb Markó Károly, még lőcsei gimnáziumi tanulóként ismerkedett meg az antikvitással. Az 1807-ben Lőcsén végzősök a klasszikus szerzők, az archeológia és a görög mitológia tárgyak hallgatása során, elmélyült ismereteket szereztek az ókori görög-római kultúra területtéről. Az antik szerzők latin nyelvű fordításain kívül, Markó biztosan használta azokat az ún. mintaalbumokat, a mitológiai történetek képes ábrázolásainak gyűjteményeit is, melyek a 19. század elejétől már széles körben hozzáférhetőek voltak. Markó egyes mitológiai tárgyú képeinek a forrása, kompozíciós sémája fellelhető ezekben a kiadványokban, melyeket nem ritkán

több változatban is megfestett. Ilyen kedvenc, több alkalommal is elővett témája volt Diana, a vadászat istennőjének, valamint Páris királyfi választásának a története. Markó mitológiai témájú remekeinek a sorába tartozik a most aukcióra kerülő festői gyöngyszem is, mely Prokrisz halálának antik mítosztát jeleníti meg.

Publius Ovidius Naso, az ókori Róma egyik legjelentősebb költője, *Átváltozások* című könyvében a görög mitológia több mint 250 történetét foglalta versbe. Ovidius a 15 kötetből álló opusz 7. kötetében, külön fejezetben, több mint 200 hexameterben megírt sorban beszélt el Kephalosz és Prokrisz történetét. E szerint

Kephalosz attikai vadász és Prokrisz házastársak voltak. Éosz istennő azonban beleszeretett Kephaloszba, messze földre vitte, de a férfi hű maradt és visszavágyott a párjához. Az istennő a visszatérés árát egy feladatban szabta meg, Kephalosz hazatérve idegen álcában próbálja hűtlenségre csábítani a feleségét. Mivel a terv bevált, a házastársak útjai szétváltak. Prokrisz szégyenében elbújdosott, és Artemisz istennő vadásztársául szegődött Krétán. A Minosz királytól kapott bűvös ajándékokkal, a célt nem tévesztő dárdaival és a zsákmányát mindig utolérő vadászszel Prokrisz visszatért Attikába. Itt fiatal férfinek álcázva magát, vadászni ment ko-

1. Claude Lorrain: Tájkép Prokrisszal és Kephalosszal, 1645
National Gallery, London

2. Paolo Veronese: Prokrisz és Kephalosz, 1580
Musée des Beaux-Arts de Strasbourg

rábbi párjával Kephalossal, akinek megtetszetek Prokrisz varázsos dolgai. A nő lemondott róluk, azzal a feltétellel, hogy Kephalosz ezekért cserébe szeretkezzen vele. Mikor ez megtörtént, Prokrisz felfedte kilétét és ettől fogva ismét egy pár voltak. A történet vége szerint Prokrisz idővel féltékeny lett az egyedül vadászó férjére, és egy éjjel utána osont az erdőbe. Kephalosz a sötétben feleségét prédának vélte, és halálosan megsebezte a sosem hibázó gerellyel. Emiatt menekülnie kellett Attikából, és sok hóstett után, a felesége halálából fakadó lelkifurdalás miatt a tengerbe vetette magát. Emlékét ma is őrzi a török partokhoz közeli görög sziget, Kósz legnagyobb félszigete.

Idősebb Markó Károly festménye azt a pillanatot ábrázolja, amikor Kephalosz döbbenően szembesül tettével, és haldokló kedveséhez siet. A háttérben feltűnő angyal alak, talán maga Éosz, az isteni beavatkozást hivatott jelképezni. A festményen megjelenő figurák és történetük azonban csak másodlagos jelentőségű, az ún. „ideális táj” markói megfogalmazása mellett. A romlatlan természet ideálját megtestesítő ideáltáj műfajának megteremtése a 16. századi itáliai Annibale Carracci nevéhez fűződik, majd a 17. századi francia Nicolas Poussin munkásságában folytatódott és nyerte el azt a formáját, mely Markó számára elsőrendű mintául és forrásul szolgált. Az említett művészek mindegyike

megörökítette a Prokrisz-téma valamely jelenetét, azt ideális tájképi környezetbe foglalva, mely legalábbis egyenrangúvá teszi az ábrázolt jelenetet és az azt befoglaló arkádiai tájat. A téma közkedveltségét mutatja, hogy a 18. században többek között Jean-Honoré Fragonard is megfestette a téma rokokó változatát, és André Grétry egész operát szentelt neki 1773-ban. Markó Károly gyönyörű kis képe tehát önértékén kívül, művészet- és kultúrtörténeti szempontból is jelentős műalkotás.

RUM ATTILA